

דרך אפרתה

ביטאון המכללה
למורות ולגננות — אפרתה

ז

עורכים: ישראל רוזנסון, ציון עוקשי

תשנ"ח 1997

הוצאת מכללת אפרתה רח' בן יפונה 17 ירושלים

תוכן העניינים

דברי פתיחה

7	— הסברים פילוסופיים, פסיכולוגיים ודתיים למשבר ערכים ומשמעותם לחינוך לערכים	ד"ר רפאל ירחי
29	— גישה אקדמית מול גישה חווייתית ומחנכת, בהוראת התנ"ך במכללה הדתית	אראלה ידגר
57	— החינוך לאזרחות בבית הספר הדתי — קשיים ייחודיים והצעות להתמודדות	יצחק גייגר
69	— חינוך מוסרי באמצעות היצירה הספרותית	רות וולף
75	— ערכה ותפקידיה של הספרות לילדים	ד"ר לאה חובב
83	— בקיאות בתלמוד 'מסורת הש"ס' והיחס לגדולי תורה	ד"ר אהרן ארנד
89	— אמונת חכמים — בירור מושגי וחינוכי	ד"ר ישראל רוזנסון
99	— 'אמונת המדע' — ישעיהו השני כמשל על בעיה בהוראת מקרא	ציון עוקשי
107	— מכתב שאלה ושלוש תשובות	ערכים ואקדמיזציה
108	— ד"ר ישראל רוזנסון — ראש החוג למקרא	
110	— הרב עמוס סמואל — רב המכללה	
113	— מר מנחם כץ — ראש החוג לתושבע"פ	
121	— חנוך לנער על פי דרכו — הנושא האישי, תיאוריה ויישום במכללת 'אפרתה'	תמר שוורין

© כל הזכויות שמורות
למכללה למורות ולגננות "אפרתה"

ISSN 0793-6397
הודפס בדפוס "אחוה", ירושלים

המועצה להשכלה גבוהה י"א חשון, תשנ"ח
11 נובמבר, 1997
ר - 109

לכבוד
ד"ר צבי גסטרויט
מנהל
מכללת אפרתה

שלום רב,

הנדון: הכרת המועצה במכללה
[החלטה מיום ג' ד' בחשון תשנ"ח (4.11.97)]

אני שמחה להודיעכם כי בישיבתה מיום ג' - ד' בחשון תשנ"ח (4.11.97) החליטה המועצה להשכלה גבוהה להכיר במכללת אפרתה ולהסמיכה להעניק תואר אקדמי "בוגר בהוראה" (B.Ed.) במסלולים: גן, הגיל הרך (כיתות א', ב') ביה"ס היסודי כתות (ג-ו), חטי"ב (כתות ז-ט') בתמחויות: תנ"ך, תושב"ע, ספרות והסטוריה והחינוך המיוחד (בינמסלול).

נוסח ההחלטה טעון אישור המועצה. החלטת המועצה טעונה אישור ממשלה ואנו נטפל בכך.

הנני מאחלת לכם הצלחה.

בדרכי,

ריקי מנדלצויג
סגן מזכיר המועצה

העתק: חברי הוועדה

ת.ד. 4037, ירושלים 91040 ט 02-5679911, פקס 02-5660625

דברי פתיחה

מכללת 'אפרתה' מחדשת פניה ועושה צעדים חשובים הן ברוח הן בחומר. ברוח — לאחר תהליך ממושך קיבלה המכללה מהמועצה להשכלה גבוהה 'הכרה' להעניק תואר אקדמי — B.Ed. המהלך הוכל ונוהל במסירות וללא לילות על ידי מנהל המכללה ד"ר צבי גסטרויט וסגנו מר מרדכי קורן, בסיועם של מורים נוספים. בחומר — זה לא מכבר חנכה המכללה את האגף המשוכלל של הספרייה, ובימים אלה נחנך אגף חדש בבניין המתחדש של המכללה, אגף שיאפשר למורי המכללה ותלמידותיה תנאי עבודה משופרים, חדרי עבודה למורים, חדרי פגישות וקבלת קהל, אגף מנהלי מרווח. לשני מהלכים אלה — בחומר וברוח — מצטרף גם הביטאון הזה, הביטאון השביעי במספר של 'דרך אפרתה'. 'כל השביעין חביבין' וביטאון זה של שנה שביעית ברציפות חביב במיוחד משתי סיבות: תחילה כי הוא ממחיש עבודה רציפה שנה שנה שרוב רובה מפרי עטם של מורי המכללה עצמה. ושנית כי הנושא של הביטאון הזה הוא הנושא 'הבוגר' עתה עם כניסת המכללה בתנופה לעידן 'האקדמיזציה'. הביטאון עוסק בשאלת המתח בין 'החינוך הערכי' האישי, שהוא ממהותו של מוסד להכשרת מורים, לבין דרישותיה של 'חקירה מדעית' אובייקטיבית. המורה מצווה להיות חוקר כמו באוניברסיטה, אך הוא מצווה להיות גם 'מחנך' — דוגמה אישית' בהליכותיו, בדרכי הוראתו, מה שלא מחוייב במסגרת אוניברסיטאית. במכללת 'אפרתה' הדברים אף אמורים בדרך של 'כל שכן' כי מדובר לא רק בחוקר ובמחנך אלא גם באדם דתי, עם מערכת אמונות ודיעות, וזו היא צלע שלישית שעליה עומד 'המתח' הנידון.

כביטאון זה עולה 'המתח' הזה בכל היקפו במאמרים השונים. את הביטאון פותח רפי ירחי במאמר עקרוני על 'הסיבות למשבר הערכים'. לאחריו שורה של מאמרים הדנים בשאלת 'המתח' הזה בדיסציפלינות השונות: אראלה ידגר מתמודדת במאמר מקיף עם הבעיות של הוראת המקרא — גישה אקדמית מול גישה חווייתית ומחנכת; יצחק גייגר מציג את ההתמודדות של ביה"ס הדתי עם מקצוע 'האזרחות', שמשמעותו גם חינוך לדימוקרטיה. רות וולף ולאח חובכת מוסיפות את נקודת המבט של מקצוע הספרות והאפשרות לחנך דרכו לערכי מוסר וחברה.

ההיבטים המורכבים העולים ביחס לגדולי תורה, לסמכותם ולחכמתם עולים במאמריהם של ישראל רוזנסון על 'אמונת חכמים'; ובמאמרו של אהרון ארנר על 'היחס לגדולי תורה'. ציון עוקשי כותב על נקודת מבט אחת בהוראת המקרא, שהיא גם ייחודית וגם עקרונית — 'הנחה מדעית' שהופכת להיות 'אמונה מדעית'.

תפיסות שונות של הגדרת 'גישה מדעית' עולות בשאלה של תלמידה מהמכללה ועליה עונים שלושה ממורי המכללה: הרב עמוס סמואל — רב המכללה; מנחם כץ — ראש החוג לתושבע"פ; וישראל רוזנסון — ראש החוג למקרא. הביטאון מסיים במאמר של תמר שוורין המתאר את פרוייקט 'הנושא האישי' הפועל כבר שנים במכללה, והוא מדגים מפירות העשייה של המורים המנחים ושל הסטודנטים.

העורכים

ישראל רוזנסון וציון עוקשי

תשנ"ח — יובל 50 למדינת ישראל